

Bijlage afkomstig van ministerie van binnenlandse zaken behorend bij instructiebrief van BZK d.d. 21 september 2011 in verband met de indiening van de speedwet heffing rechten Nederlandse identiteitskaart (NIK)

Vragen en antwoorden die mogelijk worden gesteld i.v.m. de speedwet heffing rechten Nederlandse identiteitskaart (NIK)

Vraag 1

Hoe is het mogelijk dat er rechten (leges) worden geheven terwijl de wet die dit regelt nog niet is aanvaard door Tweede en Eerste Kamer?

Antwoord

Dat is mogelijk omdat het wetsvoorstel in artikel 3 bepaalt dat de wet terugwerkt tot en met de dag na de indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. In speciale gevallen, met name als het gaat om belastingmaatregelen, is het mogelijk om een wet die nog niet is aanvaard door het parlement toch van toepassing te laten zijn door de wet terug te laten werken tot een tijdstip dat ligt voor de aanvaarding. De inhoud van het wetsvoorstel wordt in verband daarmee op het moment van indiening bij de Tweede Kamer bekendgemaakt. Het feit dat de wet op het tijdstip van de legesheffing nog niet is aangenomen, wordt in juridische zin rechtgetrokken door de wet te laten terugwerken tot en met de dag na de datum van indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer.

Vraag 2

Wat gebeurt er als het wetsvoorstel toch niet door de Tweede of Eerste Kamer wordt aanvaard en de aanvrager heeft wel al betaald?

Antwoord:

Dan wordt de burger dat wat betaald is teruggegeven. Zie verder de instructie.

Vraag 3

Kan de aanvrager bezwaar aantekenen tegen de betaling voor de NIK?

Antwoord:

Ja, dat is mogelijk. Echter als de aanvrager bezwaar wil aantekenen tegen de betaling voor het geval het wetsvoorstel niet door het parlement wordt aanvaard, dan kunt u tegen de aanvrager zeggen dat het indienen van een dergelijk bezwaar niet nodig is. Wordt het wetsvoorstel niet door het parlement aanvaard dan wordt er terugbetaald (zie ook het antwoord op vraag 2).

Vraag 4

Zijn de Nederlandse identiteitskaarten voor aanvragers van wie de aanvraag na de uitspraak van de Hoge Raad in het RAAS is aangehouden nog wel gratis?

Antwoord:

Ja. Als de aanvraag is gedaan na de uitspraak van de Hoge Raad (9 september 2011) en vóór 22 september 2011 én de aanvraag is aangehouden conform de instructie die het ministerie van BZK op 14 september 2011 heeft gegeven, dan is de Nederlandse identiteitskaart (mits de aanvrager op het moment van de aanvraag ouder was dan 13 jaar en zes maanden) gratis.

Vraag 5

Is de Nederlandse identiteitskaart ook gratis voor mensen die de afgelopen week een afspraak hebben gemaakt om de aanvraag later aan het loket te kunnen doen.

Antwoord:

Neen. Met ingang van 22 september 2011 moet er weer betaald worden bij het aanvragen van een NIK.

Vraag 6

Kan het feit dat de gemeentelijke verordening nog niet is aangepast n.a.v. de nieuwe wettelijke grondslag voor de heffing (er wordt immers nog gesproken over het leveren van een "dienst") een belemmering zijn voor het heffen van rechten (leges)?

Antwoord:

Nee, dit is geen belemmering. Artikel 1 van het wetsvoorstel bepaalt dat er rechten geheven kunnen worden voor de aanvraag van een NIK. Artikel 2, eerste lid, zorgt er voor dat de *bestaande* gemeentelijke verordeningen komen te rusten op deze nieuwe grondslag van artikel 1 van het wetsvoorstel. De gemeentelijke verordeningen hoeven dus niet te worden aangepast om met ingang van 22 september 2011 rechten (leges) voor de NIK te kunnen heffen.

Vraag 7

Kunnen burgers een voorlopige voorziening bij de rechter vragen tegen de betaling voor de NIK?

Antwoord

Ja. Het vragen van een voorlopige voorziening is, evenals het indienen van een bezwaarschrift, altijd mogelijk.

Gemeente Haarlem

Jack Chr. van der Hoek

Wethouder Welzijn, Volksgezondheid, Sport, Dienstverlening &
Communicatie

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Bestuur
cc: gemeenteraad

Datum	15 september 2011
Ons kenmerk	DV 2011/291101
Contactpersoon	Marieke Meijer
Doorkiesnummer	023 5113164
E-mail	marieke.meijer@haarlem.nl
Onderwerp	ID-kaarten gratis en actieve terugbetaling tot 6 weken terug

Geachte leden,

Wat vooraf ging....

Het gerechtshof i's Hertogenbosch heeft op 7 oktober 2010 uitspraak gedaan dat gemeenten geen kosten meer in rekening zouden mogen brengen voor de aanschaf van een identiteitskaart. Dit betekende toen (in oktober 2010) niet dat de identiteitskaarten per direct gratis verstrekt moesten worden. De uitspraak van het Hof was immers nog niet onherroepelijk, omdat deze nog voorgelegd kon worden aan de Hoge Raad. Gedurende de procedure bij de Hoge Raad zouden de gemeenten de verschuldigde leges blijven innen.

Toen kwam de uitspraak van de Hoge Raad...

Afgelopen vrijdag, 9 september 2011, heeft de Hoge Raad zich uitgesproken over de vraag of er leges geheven mogen worden voor de identiteitskaart (ID-kaart) door gemeenten. De Hoge Raad heeft uitgesproken dat gemeenten geen leges mogen heffen voor ID-kaarten omdat de ID-kaart vooral een algemeen belang dient – namelijk voldoen aan de wettelijke identificatieplicht – en veel minder een individueel belang (bijvoorbeeld gebruik als reisdocument) dient.

Voor paspoorten en rijbewijzen daarentegen geldt dat zij vooral een individueel belang dienen. Immers, met een geldig rijbewijs mag je een auto besturen, met een geldig paspoort mag je reizen en dat betekent dat gemeenten daarvoor wel leges mogen blijven vragen.

Direct gevolg

Vanaf maandag 12 september jl. verstrekt de gemeente Haarlem de ID-kaart gratis aan personen vanaf 14 jaar en ouder. Er verandert echter niets in de kosten die mensen moeten betalen bij de eventuele vermissing van een ID-kaart of bij een spoedaanvraag.

Gaarne bij beantwoording ons kenmerk vermelden
Stadhuis, Grote Markt 2 Haarlem - Telefoon 023 5113000 - Fax 023 5113441

Besluit

Het college heeft in haar vergadering van dinsdag 13 september 2011 besloten dat inwoners van Haarlem van 14 jaar en ouder, die de afgelopen zes weken (vanaf vrijdag 29 juli tot en met vrijdag 9 september) een ID-kaart hebben aangevraagd, de door hen betaalde leges - ambtshalve (zonder dat een bezwaarschrift hoeft te worden ingediend) - terugbetaald krijgen. Namens het college zal de hoofdafdeling Dienstverlening van de gemeente Haarlem voor de uitvoering van dit besluit zorgen.

Na de eerdere uitspraak op 7 oktober 2010 van het gerechtshof in 's Hertogenbosch, met betrekking tot het heffen van leges voor de ID-kaart, hebben ongeveer 25 Haarlemmers bij de gemeente een bezwaarschrift ingediend tegen de door ons gevraagde leges voor de ID-kaart. De behandeling daarvan is - met toestemming van de bezwaarden - aangehouden totdat de Hoge Raad besloten zou hebben. Deze 25 bezwaarschriften worden dan ook nu in behandeling genomen. Bij grondverklaring van deze bezwaren volgt restitutie van de betaalde leges.

Haarlemmers die de ID-kaart daarentegen vóór vrijdag 29 juli 2011 aangevraagd hebben en geen bezwaar hebben ingediend tegen de betaalde leges kunnen nu geen bezwaar meer maken (immers, de termijn van zes weken is verstreken). Zij krijgen de betaalde leges in beginsel niet terug. In die gevallen is er namelijk sprake van een zogeheten *onherroepelijk besluit met formele rechtskracht*.

Waarom betaalt de gemeente niet ambtshalve de leges ID-kaarten vóór 29 juli 2011 terug?

In beginsel wordt elke inwoner van Nederland geacht de wet te kennen en daarmee te weten dat er bezwaar gemaakt kan worden tegen onderhavige legesheffing tot 6 weken na betaling van die leges. Het is dan ook allereerst de eigen verantwoordelijkheid van mensen om bezwaar in te dienen.

Ten tweede hadden Haarlemmers - gezien de uitgebreide media-aandacht destijds - op de hoogte kunnen zijn van de gerechtelijke procedure met betrekking tot de ID-kaart.

Ten derde bestaat er geen wettelijke verplichting om eerder geheven leges ambtshalve (dat wil zeggen zonder dat de aanvrager een bezwaar heeft ingediend) terug te betalen.

Het met terugwerkende kracht vergoeden van de leges tot 6 weken voor de uitspraak van het gerechtshof 's Hertogenbosch is door het college overwogen. Gelet echter op de hiervoor genoemde eigen verantwoordelijkheid, het ontbreken van de verplichting en rekening houdend met hoge kosten die dit met zich mee zal brengen voor de gemeente, zonder dat er sprake is van financiële compensatie door het Rijk, wordt een dergelijke ruimhartige opstelling niet acceptabel geacht.

Waarom wel leges voor ID-kaarten voor Haarlemmers onder 14 jaar?

Voor kinderen die jonger zijn dan 14 jaar geldt geen identificatieplicht. Daarom moeten zij of hun ouders nog wel het jeugdtarief van € 8,90 voor de ID-kaart blijven betalen. De minister bestudeert echter wel de uitspraak van de Hoge Raad voor deze groep. Op basis van de recente ontwikkelingen raden wij mensen nu actief aan om alvast bezwaar te maken wanneer zij een jeugd-ID-kaart aanvragen.

Wat zijn de financiële consequenties voor de gemeente?

Het terugbetalen van de legeskosten vanaf 29 juli 2011 kost de gemeente een totaal bedrag van € 38.628,85 (inclusief het bedrag aan reeds afgedragen rijksleges ad € 16.099,05).

Afhankelijk van de eventuele compensatie vanuit de rijksoverheid (hierover bestaat nog geen enkele duidelijkheid) wordt het directe gevolg voor de begroting van 2011 vooralsnog geraamd op € 85.000,- minder legesbaten.

Voor de begroting van 2012 moeten we - eveneens afhankelijk van de eventuele compensatie van het rijk - rekening houden met een bedrag van € 215.900,- dat structureel weg zal vallen.

Financieel risico?

Strikt juridisch zou gesteld kunnen worden dat de uitspraak van de Hoge Raad terugwerkt tot de uitspraak van het gerechtshof 's Hertogenbosch van 7 oktober 2010. Dit betekent - hypothetisch - dat als alle aanvragers van een ID-kaart in die tussenliggende tijd in bezwaar waren gegaan tegen de heffing (terugwerkend tot 26 augustus 2010), er een groot bedrag terugbetaald zou moeten worden.

In de risico-paragraaf bij de programmabegroting is daarom - direct na de uitspraak van het Hof 's Hertogenbosch in 2010 - een post van 3 ton opgenomen.

Een voorlopige schatting was dat de gemeente Haarlem ongeveer 3 ton aan legesinkomsten uit ID-kaarten op jaarbasis zou gaan missen. Daarnaast kan het zijn dat er minder paspoorten worden verkocht. Mensen die normaliter een paspoort kiezen, zullen nu wellicht voor een gratis ID-kaart opteren. Dit effect is nu nog niet in te schatten.

Onlangs is de risico-kans van 50% ambtelijk bijgesteld tot 10% vanwege het op 4 mei jl. uitgebrachte advies van de procureur-generaal (onderdeel van de procedure bij de Hoge Raad) waarin bepaald was dat ook een ID-kaart in de eerste plaats bedoeld is als reisdocument en dat er derhalve terecht leges geheven zouden mogen worden. Niet verwacht werd dat de Hoge Raad zou afwijken van het gegeven advies van 4 mei 2011. Het tegendeel blijkt uiteindelijk waar.

Juridisch risico

Onder verwijzing naar het bovenstaande - de terugwerkende kracht tot zes weken voor 7 oktober 2010 - bestaat er mogelijk nog een (klein) juridisch risico. In de Algemene wet bestuursrecht is in beginsel de verplichting voor bestuursorganen opgenomen om burgers te wijzen op de eventuele rechtsbescherming. Denk hierbij aan de zogeheten bezwarenclausule onderaan de schriftelijke beschikkingen. Er zijn inmiddels bezwaarschriften ingediend waarbij de vraag gesteld is of de burger voldoende actief gewezen is op de mogelijkheid om alvast - vooruitlopend op de uitspraak van de Hoge Raad - bezwaar te maken tegen de legesheffing bij ID-kaarten. Rondom 7 oktober 2010 is er natuurlijk veel media-aandacht geweest en is er ook een aantal bezwaarschriften ingediend. Daarna is de aandacht voor de indiening van bezwaren in zijn algemeenheid weggeëbt.

Wie draait er op voor de kosten?

Ons college is van mening dat het Rijk ons moet compenseren voor de gemiste leges. Immers, de identificatieplicht is door het Rijk opgelegd en de gemeente voert de verstrekking van ID-kaarten (als wettelijk taak) in dat kader uit. Op dit moment is echter nog niet helder of wij – nu ID-kaarten per direct gratis moeten zijn – gecompenseerd gaan worden door het Rijk voor deze inkomstendaling. De VNG heeft laten weten dat ze de uitspraak van de Hoge Raad zullen bestuderen en bespreken met de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties. Uiteraard zullen wij actief onze mening naar voren brengen.

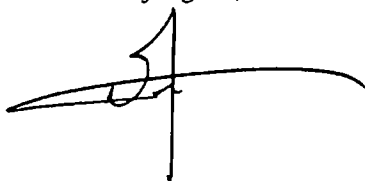
Communicatie

Wij communiceren op de website van de gemeente en in de Stadskrant met onze burgers. Daarnaast zal er een persbericht uitgaan.

Laatste nieuws

Als gevolg van het grote aantal aanvragen sinds maandag 12 september (3 tot 4 keer zoveel als normaal) heeft de producent laten weten de gebruikelijke levertijd niet meer na te kunnen komen. Gemeenten mogen vanaf vandaag (15 september) alleen identiteitskaarten uitgeven met een hoge prioriteit. Dit laat het Ministerie van BZK weten in een brief die naar alle gemeenten is verstuurd. Deze maatregel is onder andere om te voorkomen dat er een tekort aan identiteitskaarten ontstaat. Aanvragen voor ID-kaarten die geen hoge prioriteit hebben moeten, conform de instructie die het ministerie van BZK op 14 september 2011 heeft gegeven, vanaf 15 september 2011 tot 11 oktober 2011 worden aangehouden. Van een hoge prioriteit is bijvoorbeeld slechts sprake wanneer de aanvrager nog niet in het bezit is van een geldige ID-kaart en/of een paspoort.

Met vriendelijke groet,

Jack Chr. van der Hoek